

Riktlinje för Idéburet offentligt partnerskap (IOP)

Dokumenttyp	Riktlinje
Dokumentnamn	Riktlinje för Idéburet offentligt partnerskap
Antagen av:	
Diarienummer	KK 2022-000219 106
Giltighetstid	Tills vidare
Gäller för	Avesta kommunkoncern
Sammanfattning	Riktlinjen anger ramarna för och ger ett stöd till politiker och tjänstepersoner för att sluta avtal med civilsamhället.
Granskad	
Reviderad	
Dokumentansvarig	Kommundirektör
Webbansvarig	Controller
Publiceras	Extern och intern webb
Relaterade dokument	

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Inledning.....	1
Barnkonventionen	1
Agenda 2030	1
Idéburna aktörer	1
Vad är ett IOP?	1
När är ett IOP aktuellt?.....	2
Genomförande.....	2
Från initiativ till beslut	2
Hur skrivs ett IOP?	3
Uppföljning och rapportering	3
Bilagor	4
Bilaga 1 – Checklista inför beslut om IOP	4
Bilaga 2 – Rubriker som ska ingå i avtalet	5

Sammanfattning

Riktlinjen för Idéburet offentligt partnerskap (IOP) anger ramarna för och ger ett stöd till politiker och tjänstepersoner för att sluta avtal med civilsamhället. Riktlinjen ska medföra att ett enhetligt arbete kan utföras likvärdigt och kvalitativt för att skapa mervärde för invånarna.

IOP är en samverkansmodell mellan en eller fler idéburna aktörer och offentliga aktörer. Modellen bygger på att det finns ett gemensamt fokus på en samhällsutmaning där aktörerna i samverkan kan uppnå mål som inte går att uppnå genom föreningsbidrag eller upphandling. Det ska finnas en öppen dialog, en samsyn kring mål och målgrupp och ett gemensamt ägarskap. IOP kännetecknas av samfinansiering där både materiella och immateriella resurser räknas.

Inledning

Avesta ska vara en plats som är bra att bo på, en inflyttningssort i en dynamisk hållbar tillväxtregion, där människor väljer att leva sina liv. För att kunna möta invånarnas behov behöver fler aktörer i samhället samarbeta kring samhällsutmaningar. Företag, föreningar, myndigheter och kommunala verksamheter har olika förutsättningar för vad som kan göras inom respektive område. I Avesta finns ett flertal idéburna aktörer såsom föreningar inom kultur och idrott, studieförbund och andra intresseorganisationer. Det finns ett starkt engagemang i vårt civilsamhälle vilket öppnar upp för ett bredare utbud för invånarna, där IOP kan vara lämpligt att använda.

Barnkonventionen

Samverkan mellan offentliga och idéburna aktörer i frågor som rör samhällsutmaningar skapar fler möjligheter för barn och unga att få sina behov tillgodosedda.

Agenda 2030

Genom att offentliga och idéburna aktörer samverkar skapas fler förutsättningar för social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Idéburna aktörer

Det saknas en entydig definition av vad en idéburen aktör är, olika tolkningar finns. Den definition som Avesta kommun utgår ifrån är den som föreslås i SOU 2019:56:

”För att anses vara en idéburen aktör i offentligt finansierad välfärdsverksamhet enligt lagen ska organisationen vara en juridisk person som

- inte är direkt eller indirekt ägd eller kontrollerad av staten, en kommun eller en region,
- har ett syfte som är oegennyttigt,
- bedriver eller har för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet, och
- inte gör några värdeöverföringar till annan än registrerade idéburna aktörer eller till forskning.”

Vilken organisationsform som aktören har är inte styrande, det ska vara en juridisk person som tillhör civilsamhället och aktörens verksamhet ska ha ett allmännyttigt mål. Ofta är det en ideell förening men det kan också vara exempelvis registrerade trossamfund, stiftelser och aktiebolag med särskild begränsning på vinstutdelning. Aktören ska ha en demokratiskt uppbyggd organisation och den ska inte skapa vinst för ägare eller medlemmar. Även om syftet med ”idéburet” inte är vinst medför det inget hinder att en organisation har en ekonomisk verksamhet och genom den skapar resurser för att främja sitt ändamål.

Vad är ett IOP?

IOP är en modell som gäller överenskommelser om samverkan mellan det offentliga och den idéburna sektorn, med syftet att gemensamt hitta lösningar på samhällsutmaningar men utan att använda sig av föreningsbidrag eller upphandling vid finansiering. IOP är ett partnerskapsavtal som reglerar samarbetet på lika villkor. Parterna ansvarar för och styr sin egen verksamhet. Genom att använda sig av IOP tar kommunen tillvara på de idéburna aktörernas kompetens.

Ett IOP måste vara förenligt med upphandlings- och statsstödsregler, och får inte påverka handeln mellan EU:s medlemsstater. IOP kan användas där det inte redan finns en marknad, det ska inte finnas ett utbud av samma verksamhet från någon näringsidkare. Samverkansmodellen är lämplig att använda vid komplexa utmaningar där det saknas färdiga lösningar eller välfärdstjänster att upphandla. En skillnad mellan IOP och en upphandling enligt LOU är att den offentliga parten inte har möjlighet att rättsligt kunna kräva fullgörande av de avtalade tjänsterna eller rättelse av fel i uppfyllelsen av IOP-avtalet. Återbetalning av erhållna medel kan enbart krävas i de fall villkor inte följts. Ett IOP kan inte användas om det handlar om tjänster som omfattas av andra avtal som Avesta kommun är bunden av.

IOP saknar rättslig definition i lag vilket medför att avtalen kan variera och se olika ut. När det offentliga och en idéburen aktör ingår ett IOP definieras en samhällsutmaning och vad som behövs för att nå en lösning tillsammans.

Områden där IOP kan användas är exempelvis mindre arbetsmarknadsaktiviteter med syfte att stärka människors förutsättningar för sysselsättning, stöd till kvinno- eller brottsofferjourer, motverka ensamhet, motverka ohälsa, risk för barn och unga att hamna i kriminalitet och missbruk, få fler föreningsaktiva samt idrottsföreningars insatser för inkludering och integration.

När är ett IOP aktuellt?

Följande förutsättningar gäller för när ett IOP kan vara aktuellt och fungera som bäst:

- Verksamheten sker på initiativ av den idéburna organisationen
- IOP-avtalet ska vara förenligt med kommunallagen, annan speciallagstiftning samt att förutsättningarna för att Avesta kommuns mål inom aktuellt område bedöms stärkas genom samverkansavtalet.
- Verksamheten är ett led i att förverkliga ett politiskt program eller plan, där de idéburna organisationerna särskilt nämns. Exempelvis en lokal överenskommelse
- Det gemensamma målet ska vara allmännyttigt, det ska inte finnas några färdiga lösningar eller tjänster som kan köpas.
- Verksamheten kan inte ses som en del av föreningsbidraget
- Bägge parterna är med och finansierar verksamheten (via pengar eller andra insatser)
- Verksamheten ska inte detaljregleras av kommunen
- Verksamheten avses att drivas under en längre tid

Genomförande

Genom att ingå ett IOP stärks samarbetet mellan Avesta kommun och civilsamhällets idéburna aktörer, fler invånare får därigenom möjlighet att tillgodose sina behov.

Från initiativ till beslut

Steg 1 - Initiativ om IOP hänvisas till den förvaltningschef som berörs. Om fler förvaltningschefer berörs hänvisas initiativet till någon av dem som i sin tur ansvarar för att involvera övriga berörda, de får sedan komma överens om vilken förvaltning som ska handlägga ärendet. Förvaltningen som handlägger ansvarar för vidare beredning samt att vid behov informera övriga under handläggningstiden.

Steg 2 – Ansvarig tjänsteperson handlägger och bereder ärendet, kommunicerar och informerar berörda inom kommunen och idéburna aktörer. Handläggningen ska innefatta bedömning av möjlighet att ingå IOP. Vid bedömningen används checklista som finns med som bilaga i denna riktlinje.

Steg 3 – Beslut om att ingå IOP-avtal, eller inte, fattas av varje berörd nämnd. Utbetalning av beviljade medel sker från berörd verksamhets budget.

Hur skrivs ett IOP?

När det bedöms att ett IOP är lämpligt skrivs ett avtal mellan parterna. I bilagan finns en mall som anger vilka rubriker som ska ingå i avtalet.

Ett IOP ingås genom att de olika parterna kommer överens om vilken verksamhet som ska bedrivas av den idéburna aktören. Det kan vara en eller fler idéburna aktörer som avtalet ingås med. I överenskommelsen ska ramarna framgå, vilka mål som ska uppnås, avtalstid samt information om det stöd som kommunen bidrar med och vilka medel som den idéburna aktören bidrar med, såsom personal, lokal eller pengar. Överenskommelsen ska skrivas i ett icke detaljreglerat avtal och partnerskapet följs upp kontinuerligt.

Eftersom IOP är ett samverkansavtal kring en viss verksamhet där båda parter har ett intresse medför det att en och samma idéburna aktör kan ha ett IOP samtidigt som den också får föreningsbidrag och har upphandlade uppdrag från kommunen. De utesluter inte varandra.

Processerna mellan kommunen och den eller de idéburna aktörer som ett IOP ska ingås med bör kännetecknas av så öppen dialog som möjligt. Det är lämpligt att avtalen är tidsbegränsade till max 3 år med möjlighet till förlängning.

Uppföljning och rapportering

De samverkande parterna ska följa upp verksamheten regelbundet samt föra dialog om hur fortsatt samverkan kan utformas.

Förvaltningarna rapporterar sitt arbete med IOP skriftligt till kommunstyrelsen en gång per år.

Bilagor

Bilaga 1 – Checklista inför beslut om IOP

UPPFYLLER TÄNKT VERKSAMHET:	KOMMENTAR:	JA/NEJ
Är verksamheten initierad av den idéburna aktören?	Det bör inte vara kommunen som beställer en verksamhet, i så fall är upphandling troligen ett lämpligare alternativ.	
Är verksamheten förenlig med kommunallagen?	Ligger verksamhetens ändamål inom den kommunala kompetensen? Används kommunallagens principer inom exempelvis likställighet? Vid tveksamhet bör kontakt tas med SKR för en bedömning.	
Är verksamheten ett led i att förverkliga ett politiskt program eller plan där de idéburna aktörerna berörs?	Har vi politiska beslut som belyser kommunens samverkan med idéburna/civilsamhället?	
Bidrar verksamheten till lokal utveckling och delaktighet i samhället?	Kommunallagen reglerar vad som är en kommunal angelägenhet (kompetensenligt). Verksamhet inom folkbildning, kultur etcetera är kompetensenlig, liksom verksamhet där kommunen har ett ansvar.	
Finns det en marknad eller konkurrenssituation?	Verksamheten ska inte ha ekonomiska drivkrafter. Ett IOP ska inte ingås om det finns en fungerande eller potentiell marknad, det ska inte finnas ett utbud av samma verksamhet från någon näringsidkare då det skulle snedvrída konkurrensen och verka missgynnande.	
Är parterna med och samfinansierar verksamheten?	Ett IOP innebär att kommunen och organisationen samverkar, samtliga parter som är delaktiga ska vara med och bidra med resurser (såsom personal, lokaler, pengar). IOP innebär alltså inte att kommunen går in som en finansör i ett projekt.	
Verksamheten detaljregleras inte av kommunen	Om kommunen detaljreglerar en verksamhet är det ett köp av en tjänst där kommunen beställer en viss verksamhet, och då är upphandling mer lämpligt att använda. IOP bygger på samverkan mellan parterna, avtalet ska övergripande reglera vad som ska utföras, vem som bidrar med vad och giltighetstid. Kontinuerlig dialog bör finnas.	
Är verksamheten tänkt att drivas under en längre tid?	En verksamhet som faller inom ramen för IOP bör ha en varaktighet mellan 1–3 år.	

Bilaga 2 – Rubriker som ska ingå i avtalet

Parterna ska inför varje enskilt partnerskap komma överens kring nedanstående punkter.

Överenskommelsen ska utformas så att det tydligt framgå vad som gäller. Överenskommelsen ska så långt det är möjligt knytas till funktioner, snarare än personer.

- Parter
- Syfte med överenskommelsen
- Mål med verksamheten
- Värdegrund/förhållningssätt
- Målgrupp
- Insatser och åtaganden, vem som gör vad
- Organisation, ansvarsfördelning, styrgruppens utformning
- Försäkring och arbetsgivaransvar
- Dokumentation och redovisning
- Ekonomi, samfinansiering, vem som bidrar med vilka resurser
- Tidsram för överenskommelsen
- Uppföljningens omfattning och innehåll
- Omförhandling, uppsägning, hävning och tvist